

11. *Пасічник А. В.* Окремі аспекти поняття юридичної особи в адміністративному праві / А. В. Пасічник // Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2011. – № 2 (5). – С. 1-5.
12. *Ястребов О. А.* Юридическое лицо публичного права: вопросы теории : монография / О. А. Ястребов. – М. : Наука, 2010. – 383 с.
13. Про Державне казначейство України : Указ Президента України від 27 квітня 1995 р. № 335/95 [втратив чинність] // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/335/95/ed19950427/print1393096690746225>
14. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010 // Урядовий кур'єр від 14.12.2010. – № 234.

Прекрасна О. И. Понятие и признаки государственной казначейской службы Украины как юридического лица публичного права (административно-правовой аспект).

В статье проанализированы доктринальные и нормативные подходы понимания понятия юридического лица публичного права. Выделены и охарактеризованы основные признаки Государственной казначейской службы Украины, определяющие ее публичным юридическим лицом административного права.

Ключевые слова: государственная казначейская служба, юридическое лицо публичного права, публичное управление, административное право.

Prekrasna O. I. The notion and signs of the state treasury services of Ukraine as a legal entity of public law (administrative law aspect).

The article analyzes the doctrinal and normative approaches to understanding the concept of legal entity of public law. Isolated and characterized the main features of the State Treasury Service of Ukraine, which determine its public legal entity of administrative law.

Keywords: State Treasury Service, a legal entity of public law, public administration, administrative law.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ НАУКИ

УДК 343.13

Малярчук Т. В.
Київський міжнародний університет

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА ЯК СПОСІБ ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВОВИХ ПРИПИСІВ

Стаття присвячена системному аналізу понять кримінального процесуального права шляхом зіставлення норми, що тлумачиться з іншими нормами права, встановлення її місця в системі норм даної галузі права для з'ясування змісту правового поняття, смислу норми права, сфери дії та кола осіб, на яких вона поширюється. З використанням правил системного тлумачення норм кримінального процесуального права сформульовані найбільш важливі правила системного аналізу понять кримінального процесуального права.

Ключові слова: аналіз понять, кримінальне провадження, система права, системи законодавства, системний аналіз, системні зв'язки, смисл норми права, суб'єкт правозастосування, тлумачення норм.

Систематичним тлумаченням закону займалося багато українських і зарубіжних вчених. Серед них: А. Б. Венгеров, А. М. Васильєв, Ю. Л. Власов, С. Г. Дробязко,

Ж. Б. Ламарк, О. В. Капліна, Т. В. Кашанина, В. С. Козлов, С. А. Комаров, М. М. Коркунов, В. В. Лазарев, Й. В. Михайловський, Н. М. Оніщенко, Н. М. Пархоменко, С. В. Поленина, П. М. Рабінович, М. М. Рассолов, М. С. Таганцев, Ю. Н. Тодыка, С. Є. Федик, А. Ф. Черданцев та інші.

Вже наприкінці XIX – на початку XX століть систематичне тлумачення визнавалося самостійним способом тлумачення. Зокрема, М. М. Коркунов писав: “Під систематичним тлумаченням розуміється з’ясування смислу норми з міркування її співвідношення в загальній системі права” [14, с. 419].

У лекціях з кримінального права інший відомий учений М. С. Таганцев роз’яснював, що при систематичному тлумаченні визначення смислу правових положень залежить від того місця, яке вони посідають у законі [26, с. 90]. Ще Й. В. Михайловський зазначав, що законодавець поділяє всі закони за чіткою логічною системою, а тому закони кожного відділу, підвідділу тощо перебувають між собою в найближчому спорідненому зв’язку, а систематичний прийом є з’ясування смислу закону на підставі того положення, яке займає закон у системі права або в певному відділі [18, с. 420].

Сучасні науковці в переважній більшості одностайні щодо важливості й необхідності виділення систематичного способу тлумачення, але однакового розуміння сутності цього способу ще не склалося. Немає єдності поглядів і в тому, як правильно називати цей спосіб. Традиційно в дореволюційній юридичній літературі та літературі радянського періоду його називають “систематичний”. Проте, на наш погляд, слід підтримати думку тих українських дослідників, які вважають, що така назва способу є не зовсім вірною [6, с. 71; 17, с. 88; 23, с. 56; 28, с. 146].

Справа в тому, що слово “систематичний” тлумачиться словниками як “постійний”, “регулярний”, “який спирається на певну систему”, “суворо планомірний” [4, с. 1126]. Таким чином, виходячи з найменування цього способу тлумачення, можна зробити помилковий висновок про його сутність. Якщо виходити з буквального значення, під “систематичним” тлумаченням слід розуміти постійно, регулярно, багато разів здійснювану діяльність, що спирається на певну планомірну систему. Смисл же цього способу абсолютно інший. Норма права є складовою частиною, первинним елементом цілісної, високоорганізованої і єдиної системи права. А норма права у свою чергу формулюється за допомогою правових понять і термінів. При тлумаченні часто з’ясовується їх місце в цій системі. Тому, порушуючи усталену традицію, правильно вказаний спосіб тлумачення іменувати як “системний” [10, с. 247].

Щодо визначення сутності цього способу тлумачення, то необхідно зазначити про різні думки з цього приводу, висловлені в юридичній літературі. Так, наприклад, одні автори під “систематичним” тлумаченням розуміють розкриття смислу норми залежно від місця, яке вона займає в системі даного акта [19, с. 380]. Інші – спосіб, за допомогою якого можна уточнити смисл правової норми, поглибити знання про волю законодавця шляхом зіставлення норми, що тлумачиться, з іншими нормами [7, с. 51]. Дотримуючись аналогічної точки зору, німецький вчений Райнгольд Циппеліус писав, що думка законодавця лише тоді розпізнається з достатньою чіткістю, коли існує чітке уявлення про її взаємозв’язок з іншими нормами, про її функцію в межах такої взаємопов’язаної системи [29, с. 68]. В юридичній літературі висловлена також точка

зору, що “систематичне” тлумачення передбачає аналіз зв’язків між частинами норми права (гіпотезою, диспозицією, санкцією), між різними нормами права одного закону, а іноді між нормами, що містяться в різних нормативних актах [11, с. 350]. Деякі дослідники вказують, що “систематичне” тлумачення полягає в з’ясуванні смислу правової норми шляхом її зіставлення з іншими нормами права, встановлення її місця в системі норм даної галузі права [27, с. 414]. Існує також точка зору, що системне тлумачення має на увазі з’ясування смислу правової норми у зв’язку з тим місцем, яке вона посідає в єдиній системі норм права і, отже, в її співвідношенні з іншими правовими нормами, що належать як до даної галузі права, так і до інших галузей [13, с. 351].

Висловлюється думка, що з’ясувати смисл норми права при системному її тлумаченні можливо, лише “встановивши всі зв’язки і залежності, в яких перебувають нормативно-правові розпорядження” [5, с. 526] без конкретизації тих системних зв’язків, про які йде мова.

Досить поширеною є точка зору В. В. Лазарева, П. М. Рабіновича, які вважають, що це спосіб з’ясування смислу правових вимог в їх взаємному зв’язку, а також у зв’язку з їх місцем і значенням у даному нормативному акті, інституті, галузі й усій системі права в цілому [20, с. 215; 23, с. 55].

С. Г. Дробязко і В. С. Козловим висловлена точка зору, що “систематичне” тлумачення засноване на з’ясуванні смислу статей нормативного правового акта з позиції звернення до інших статей, у яких містяться необхідні юридичні визначення [8, с. 341].

На наш погляд, системний спосіб тлумачення норм кримінального процесуального права та системний аналіз правових понять цієї галузі необхідно почати з виокремлення типів зв’язків, що враховуються при його здійсненні.

Будь-яка норма права складається з правових понять і є складовою частиною системи права. Система права – це не проста сукупність норм, де смисл і значення кожної окремої норми виводиться із самої себе, а система норм, у якій місце, значення і зміст кожної окремої норми обумовлені іншими нормами [24, с. 79-82]. Тому для того, щоб з’ясувати дійсний смисл норми права, що підлягає застосуванню, необхідно встановити її системні зв’язки, виявити всі інші пов’язані з нею норми, які можуть вплинути на результат тлумачення. Природа такого аналізу міститься в системності права як його сутнісній ознаці [21, с. 60-63].

Виявлення системних зв’язків дає змогу правильно встановити смисл правового поняття, норми права, зрозуміти сферу її дії, з’ясувати коло осіб, на яких вона поширюється. Норми, що регулюють схожі правові відносини, можуть розвивати й деталізувати норму, обмежувати або розширювати сферу її дії, встановлювати винятки або умови її застосування. Як зазначає Д. А. Керімов: “Будь-яка правова норма створюється і реалізується на основі, з урахуванням і відповідно до тієї правової системи в цілому, складовою частиною якої вона є. Лише в межах цілісного правового утворення (інституту, галузі, системи права) окремі правові норми повною мірою реалізують свій потенціал” [12, с. 264].

Нині в правовій літературі загально визнано, що система права має об’єктивне походження, система ж законодавства є формою вираження системи права. Право та його система співвідносяться із законодавством і його системою як зміст і форма.

Способи викладу елементів норми права в статтях нормативно-правових актів різні, але вони зберігають свою логічну структуру [24, с. 79-82].

При тлумаченні норми права, з'ясуванні змісту правових понять, що підлягають застосуванню, суб'єкт правозастосування спочатку має справу з системою законодавства і лише після засвоєння смислу формально закріпленого текстового формулювання проникає в тканину норми права. Тому системне тлумачення норм права, аналіз правових понять – це тлумачення, що ґрунтуються на знаннях не лише про системність права, але й про систему законодавства, що є зовнішньою формою виразу норм права.

Погляд на системне тлумачення і системний аналіз крізь призму системи права і системи законодавства має прикладне значення. Він дозволяє виділити “просторові” зв'язки між нормами права і правовими поняттями. Такий найбільш доцільний шлях обрав О. Ф. Черданцев, який пропонує розглядати з точки зору системи законодавства зв'язки норм, що перебувають: 1) в одній статті; 2) в одному нормативному акті, одному розділі, главі кодифікованого акта; 3) у різних розділах, главах та інших частинах нормативного акта; 4) у різних нормативних актах, прийнятих одним і тим же державним органом; 5) у різних нормативних актах, прийнятих різними державними органами. З точки зору системи права це можуть бути зв'язки норм: 1) одного інституту; 2) різних інститутів, але однієї галузі; 3) різних галузей права [30, с. 166]. Причому слід додати, що вказані зв'язки можуть існувати в комплексі, у різних поєднаннях.

У юридичній літературі зазначається, що між структурними підрозділами системи права виділяються різноманітні й різноплощинні зв'язки [1, с. 38-39]. Проте при здійсненні системного аналізу правових понять найбільшого значення набувають саме функціональні зв'язки. Як і в будь-якій органічній системі, функціональні зв'язки в структурі права можуть поділятися на відношення субординації і координації. Зв'язки субординації характеризують складну ієрархічну будову системи права і є одним із різновидів основного зв'язку в системі законодавства – ієрархічного [15, с. 126]. Чітка послідовна реалізація зв'язків цього роду – одна з необхідних умов дотримання законності при провадженні у кримінальних справах. Зв'язки субординації здійснюють безпосередній вплив на формування системи законодавства, зумовлюючи її ієрархічну структуру, а відповідно і внутрішню “згуртованість” законодавства [9, с. 127]. Ієрархічна (субординаційна) структура визначається відмінностями юридичної сили нормативних правових актів і пов'язаною із цим наперед установленою їхньою супідрядністю в цілісній системі.

Зв'язки координації виражають інший бік єдності права як цілісної системи. Вони виявляються тоді, коли мають на увазі найбільш доцільне співвідношення між підсистемами права, не підлеглими одна одній, коли норми права діють у поєднанні – у процесі функціонування регулятивних і охоронних норм, норм загальних і спеціальних, матеріальних і процесуальних [2, с. 63].

На думку О. В. Капліної, до найбільш важливих функціональних зв'язків норм кримінального процесуального права можна віднести зв'язки: 1) з оперативними нормами; 2) з нормами, що закріплюють принципи кримінально-процесуального права; 3) з дефінітивними нормами; 4) з нормами, що логічно пов'язані з нормою, що містить аналізоване поняття (такі, що конкретизують, доповнюють, уточнюють); 5) із

загальними, спеціальними і виключними нормами; 6) колізійними нормами; 7) зв'язки бланкетних і відсильних норм [10, с. 252].

Щодо зв'язку норм кримінального процесуального права з принципами права, то саме в кримінальному процесі такий зв'язок важко переоцінити. Ігнорування в процесі тлумачення норми права і з'ясування змісту правового поняття такого системного зв'язку може призвести не тільки до правотлумачної помилки, але й до прямого порушення закону, прав і законних інтересів громадян.

Особливо зростає роль принципів права тоді, коли за допомогою лексико-граматичного й логічного тлумачення не вдалося з'ясувати дійсний смисл кримінально-процесуального поняття, коли в результаті тлумачення у суб'єкта правозастосування залишилися сумніви, не склалося внутрішнього переконання щодо змісту норми права і відповідного поняття. У цьому випадку суб'єкт правозастосування має право обрати таке рішення, яке узгоджується з принципами кримінального процесуального права.

Прикладом системного тлумачення норми за допомогою принципів (засад) кримінального процесуального права можна вважати рішення Конституційного Суду України від 19 травня 1999 р., в якому Конституційний Суд України розтлумачив ст. 86 Конституції України та статті 12, 19 Закону України "Про статус народного депутата України" і у своєму рішенні з'ясував зміст поняття "запити народних депутатів України" у контексті кримінально-процесуальної діяльності.

Конституційний Суд України виходив з того, що зазначені статті передбачають право народного депутата України звертатися до відповідних органів та посадових осіб з вимогами або пропозиціями здійснити певні дії, дати офіційне роз'яснення чи викласти позицію з питань, віднесених до їх компетенції. Але запити народних депутатів України завжди вносяться з викладенням позиції депутата щодо судового рішення чи конкретних дій судді або в разі наявності у народного депутата України сумнівів щодо правильності рішення суду тощо.

Стаття 86 Конституції України не обмежує народного депутата України колом питань, вирішення яких він ініціює у своїй вимозі чи пропозиції. Проте певні обмеження передбачені в інших статтях Конституції України. Так, з метою забезпечення здійснення правосуддя Конституція України гарантує незалежність і недоторканність суддів і забороняє вплив на них у будь-який спосіб (частини 1 і 2 ст. 126). У частині 1 ст. 129 Конституції України визначено, що судді при здійсненні правосуддя незалежні й підкоряються тільки закону.

Викладені в запитах вимоги й пропозиції об'єктивно справляють певний вплив на суддів, що заборонено Конституцією України. Таким чином, наголосили судді Конституційного Суду, є підстави вважати, що встановлене ст. 86 Конституції України право народного депутата України на запит є обмеженим і не поширюється на питання, пов'язані із здійсненням правосуддя в конкретних справах. Звернення народного депутата України як члена парламенту з вимогою чи пропозицією до судів, голів судів або безпосередньо до суддів саме з питань здійснення правосуддя в тих чи інших конкретних справах є неприпустимим [25].

Важливим у здійсненні системного тлумачення кримінально-процесуальних приписів є конкретизація норм.

Конкретизація норм зазвичай здійснюється іншими, ієрархічно нижчими правотворчими суб'єктами в межах закріпленої за ними компетенції або на основі делегування відповідних повноважень. КПК України, інші закони, що є джерелами кримінального процесуального права, доповнюються і конкретизуються підзаконними нормативними актами. Проте, на відміну від бланкетних і відсильних норм, зв'язок між нормою права і нормою, що конкретизує її, у нормативно-правовому акті, як правило, не фіксується. Та все ж виявлення цих зв'язків здається необхідним, оскільки результати тлумачення будуть далеко неповними, неточними або помилковими без установлення всіх приписів, прийнятих з метою конкретизації того чи іншого нормативного припису [10, с. 258]. Це необхідно враховувати при системному аналізі понять кримінального процесуального права.

Так, наприклад, параграфом 2 глави 30 КПК України визначений порядок провадження в суді присяжних, а конкретизацією норм цієї глави є глава 3 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" [22], в якій зазначається про статус присяжного, вимоги до особи, гарантії прав присяжних тощо.

Зв'язки загальних і спеціальних нормативно-правових приписів характеризуються значним різноманіттям. Тому під час аналізу понять кримінального процесуального права слід обов'язково враховувати загальні нормативні положення, що діють у галузі. Загальні норми охоплюють своєю дією, як правило, всі або кілька правових інститутів. У тексті кримінального процесуального закону, на відміну від кримінального, не виділяються Загальна й Особлива частини. Проте нормативний матеріал розміщений таким чином, що такий поділ простежується досить явно. Слід, однак, зазначити, що межа між нормами, які містять загальні положення, та іншими нормами КПК України не така чітка, як, наприклад, у КК України. Так, норми, які закріплюють умови і процесуальний порядок застосування заходів забезпечення кримінального провадження, запобіжних заходів, затримання особи, що мають загальне значення для стадії досудового розслідування кримінальної справи, містяться в розділі II "Заходи забезпечення кримінального провадження".

Здійснюючи аналіз поняття, що міститься у загальній нормі, необхідно з'ясувати, чи немає смислового зв'язку цієї норми з нормою спеціальною. У разі, якщо такий зв'язок буде виявлений і, крім того, спеціальна норма по-іншому регулює те чи інше відношення, тобто виникає змістовна колізія, слід використовувати колізійні положення, відповідно до яких "спеціальна норма відмінює дію норми загальної". Це зумовлено тим, що спеціальна норма деталізує загальне розпорядження, конкретизує часові й просторові умови їх реалізації, способи правового впливу [3, с. 140-141].

Однак, указаний принцип взаємодії загальної і спеціальної норми не може бути застосований щодо конституційних норм. Оскільки в ієрархічній структурі законодавства конституційні норми посідають головне місце, жоден нормативно-правовий акт або норма права не можуть прямо, або побічно обмежити їх дію [16, с. 276].

Системний спосіб тлумачення і аналізу сприяє тому, що юридично різні правові норми здатні регулювати кримінально-процесуальні відносини системно, комплексно забезпечуючи захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорону прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового

розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Смисл норми права, зміст правового поняття при системному тлумаченні та аналізі з'ясовується на основі визначення їх місця в нормативно-правовому акті, встановлення внутрішньогалузевих і міжгалузевих смислових зв'язків з іншими правовими поняттями, нормами права, правовими інститутами тощо. Запорукою ж успішного системного тлумачення і аналізу є логічно витримана, внутрішньо узгоджена, послідовна в проведенні своїх принципів система права загалом, до побудови якої повинен прагнути законодавець.

Таким чином, системний аналіз понять кримінального процесуального права – це інтелектуально-вольова діяльність суб'єкта правозастосування, що ґрунтується на сукупності властивих їй прийомів і правил, у ході якої зміст поняття кримінального процесуального права з'ясовується з урахуванням функціональних зв'язків координації і субординації системи права.

Беручи за основу правила системного тлумачення норм кримінального процесуального права, розроблених О. В. Капліною [10, с. 265-267] до найбільш загальних правил системного аналізу понять кримінального процесуального права можна віднести такі:

1. При здійсненні системного аналізу суб'єкт повинен установити місце норми права, в якій міститься аналізоване поняття, в тому законодавчому акті, у якому вона розміщена: Загальна частина, Особлива частина, розділ, глава, назва статті. Якщо це необхідно для правильного з'ясування змісту, слід установити всі структурні елементи норми.

2. При використанні в кримінальному процесуальному законі понять, що мають іншу галузеву належність та самостійне значення в цих галузях права, слід їм надавати те значення, яке надається їм у відповідній правовій галузі.

3. При тлумаченні норми кримінального процесуального права і понять, що в ній закріплені, необхідно враховувати її системні зв'язки зі статтями, що закріплюють дефініції тих чи інших уведених до цієї норми понять.

4. Системний аналіз передбачає встановлення зв'язку норми, що містить аналізоване поняття, з конкретизуючими положеннями інших норм права й норм підзаконних актів, які регулюють окремі питання, але впливають на встановлення смислу норми права і змісту відповідного поняття.

5. Враховуючи, що в кримінальному процесуальному законодавстві межа між нормами, що містять загальні положення, та іншими нормами є нечіткою, у разі потреби слід з'ясовувати смислові зв'язки загальних і спеціальних норм.

Використані джерела:

1. *Алексеев С. С.* Структура советского права / С. С. Алексеев. – М. : Юрид. лит., 1975. – 264 с.
2. *Бабаев В. К.* Советское право как логическая система : [учеб. пособие] / В. К. Бабаев. – М. : Акад. МВД СССР, 1978. – 212 с.

3. *Битюцкая О. В.* Коллизионные нормы как способ преодоления конкуренции в уголовном праве / О. В. Битюцкая // Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави. – Черкаси, 2008. – С. 138-142.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (170 000 слів) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ-Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2002. – 1426 с.
5. *Венгеров А. Б.* Теория государства и права : [учебник] / А. Б. Венгеров. – 2-е изд. – М. : Омега-Л, 2005. – 608 с.
6. *Власов Ю. Л.* Проблемы тлумачення норм права : [монографія] / Ю. Л. Власов. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – 177 с.
7. *Гранат Н. Л.* Толкование норм права в правоприменительной деятельности органов внутренних дел : [учеб. пособие] / Н. Л. Гранат, О. М. Колесникова, М. С. Тимофеев. – М. : Акад. МВД СССР, 1991. – 83 с.
8. *Дробязко С. Г.* Общая теория права : [учеб. пособие для вузов] / С. Г. Дробязко, В. С. Козлов. – Минск : Амалфея, 2005. – 464 с.
9. *Дудко И. Г.* Иерархическая (субординационная) структура законодательства субъектов Российской Федерации / И. Г. Дудко // Проблемы теории права и государства, истории политико-правовой мысли : сб. работ учеников, друзей, коллег проф. О. Э. Лейста. – Алматы, 2005. – С. 127-141.
10. *Капліна О. В.* Правозастосовне тлумачення судом норм кримінально-процесуального права : дис. д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Оксана Володимирівна Капліна. – Харків, 2009. – 479 с.
11. *Кашанина Т. В.* Юридическая техника / Т. В. Кашанина. – М. : Эксмо, 2007. – 512 с.
12. *Керимов Д. А.* Философские проблемы права / Д. А. Керимов. – М. : Мысль, 1972. – 472 с.
13. *Комаров С. А.* Общая теория государства и права : [учебник] / С. А. Комаров. – 7-е изд. – СПб. : Питер, 2004. – 512 с.
14. *Коркунов Н. М.* Лекции по общей теории права / Н. М. Коркунов. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. – 430 с.
15. *Ларин А. М.* Уголовный процесс : структура права и структура законодательства / А. М. Ларин. – М. : Наука, 1985. – 240 с.
16. *Луць Л. А.* Нормативно-правова колізія та конкуренція : теоретичні аспекти / Л. А. Луць // Міжнародна науково-практична конференція “Право та економіка: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку”. – О., 2008. – С. 273-277.
17. *Михайлович Д. М.* Толкование закона : [монография] / Д. М. Михайлович. – Х. : Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2004. – 198 с.
18. *Михайловский И. В.* Очерки философии права / И. В. Михайловский. – Томск : В. М. Посохин, 1914. – Т. 1. – 632 с.
19. *Недбайло П. Е.* Применение советских правовых норм / П. Е. Недбайло. – М. : Госюриздат, 1960. – 511 с.
20. Общая теория права и государства : [учебник] / под ред. В. В. Лазарева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристь, 1996. – 472 с.
21. *Пархоменко Н. М.* Системність як істотна ознака джерел права / Н. М. Пархоменко // Правова держава. – Київ, 2007. – Вип. 18. – С. 59-68.
22. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41-42, № 43, № 44-45. – Ст. 529.
23. *Рабінович П. М.* Особливості тлумачення юридичних норм щодо прав людини (за матеріалами практики Європейського суду з прав людини) / П. М. Рабінович, С. Є. Федик. – Л. : Астрон, 2004. – 124 с.
24. *Рабінович П. М.* Система права – об’єктивна основа систематизації законодавства (гносеологічний аспект) / П. М. Рабінович // Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії і практики. – К., 1999. – С. 79-82.
25. Рішення у справі за конституційним поданням Верховного Суду України та Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення статті 86 Конституції України та статей 12, 19 Закону України “Про статус народного депутата України” (справа про запити народних депутатів України) : рішення Конституційного Суду України від 19.05.1999 р. № 4-рп // Офіційний вісник України. – 1999. – № 20. – Ст. 905.

26. Таганцев Н. С. Курс русского уголовного права : Часть общая : курс лекций / Н. С. Таганцев. – СПб. : Тип. М. М. Стасюлевича, 1874. – Кн. 1 : Учение о преступлении. – Вып. 1. – 284 с.
27. Теория государства и права : [учеб. для вузов] / под ред. М. М. Рассолова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА : Закон и право, 2004. – 735 с.
28. Тодыка Ю. Н. Толкование Конституции и законов Украины : теория и практика : [монография] / Ю. Н. Тодыка. – Х. : Факт, 2001. – 328 с.
29. Циппелиус Р. Юридична методологія / Переклад, адаптація, приклади з права України і список термінів. – Р. Корнута. – К. : Реферат, 2004. – С. 70-71.
30. Черданцев А. Ф. Толкование права и договора : [учеб. пособие для вузов] / А. Ф. Черданцев. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 381 с.

Малярчук Т. В. Системний аналіз понять кримінального процесуального права як спосіб толкування правових предписань

Стаття посвячена системному аналізу понять кримінального процесуального права путем сопоставления нормы, которая объясняется с другими нормами права, установления ее места в системе норм данной отрасли права для выяснения содержания правового понятия, смысла нормы права, сферы действия, и круги лиц, на которых она распространяется. С использованием правил системного толкования норм кримінального процесуального права сформулированные наиболее важные правила системного анализа понятий кримінального процесуального права.

Ключевые слова: анализ понятий, кримінальное осуществление, система права, системы законодательства, системный анализ, системные связи, смысл нормы права, субъект правоприменения, толкования норм.

Malyarchuk T. System analysis of notions of criminal procedural law as means of interpretation of legal instructions.

This article is devoted to the system analysis of notions of Criminal Procedural Law due to comparison of the norm interpreted by other provisions of law, establishment of its place in the system of provisions of the specified branch of law to define the essence of legal notion, meaning of provision of law, sphere and people under it. The most important rules of system analysis of notions of Criminal Procedural Law are stated with regard to the use of rules of system interpretation of Criminal Procedural Law provisions.

Keywords: analysis of notions, criminal proceeding, law system, system of legislation, system analysis, system relations, meaning of provision of law, law enforcement subject, interpretation of provisions.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ НАУКИ

УДК 351.72:355.61

Дроздюк Т. М.

Київський Національний торгово-економічний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕРВИННОГО РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розглянуто стан первинного ринку землі в Україні. Визначено проблеми, які потрібно врегулювати для його подальшого ефективного функціонування.

Ключові слова: ринок землі, приватизація землі, продаж землі.